

Afghanistan Chamber of Commerce & Investment
 اتاق تجارت و سرمایه گذاری افغانستان
 د افغانستان د سوداګرۍ او پانګونې اتاق

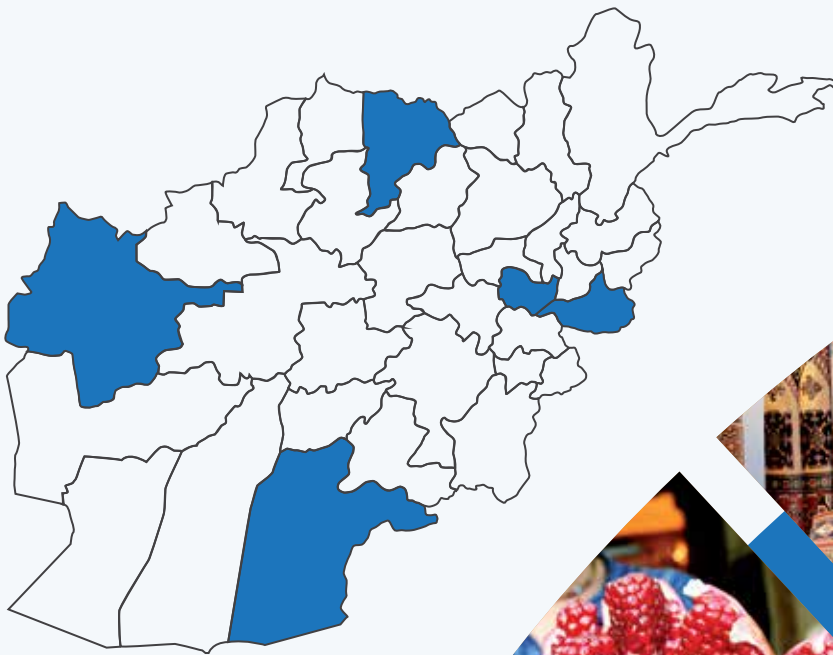

ACCI Business Monitor

سروی کاروبار

۱۳۹۸

در مقایسه با سروی قبلی، سطح اطمینان متشبین نسبت به وضعیت فعلی کاروبار شان بهتر شده است، اما انتظارات آنها در مورد شش ماه آینده کاهش یافته است.

سروی موانع کار و بار

سروی موانع کاروبار مشکلاتی را که در راه فعالیت های اقتصادی شرکت های سروی شده ولایات کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات وجود داشته است، مشخص می سازد.

سروی وضعیت کار و بار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. این شاخص معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی را برای چند ماه آینده پیشبینی می کند، مشروط به اینکه درین مدت تغییر غیر قابل پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید.

هشتمین کنفرانس وضعیت کاروبار

د کاروبار وضعیت اتمه کنفرانس

8th Business Climate Monitoring Conference

18 Dec, 2019 | د لیندۍ ۲۷مه ۱۳۹۸ | قوس ۲۷

سروی موانع کاروبار
اتاق تجارت
و سرمایه گذاری افغانستان
قوس ۱۳۹۸

سروی موانع کار و بار

سروی وضعیت کار و بار

پیشگفتار

این سروی ها گویای آن است که چالش‌ها و مشکلات فراراه رشد کاروبار در سال‌های اخیر افزایش نگران کننده داشته است. در کنار وضعیت عمومی نامساعد سیاسی و امنیتی، شرکت‌ها از شرایط نامناسب قانونی کسب و کار، اخاذی، فساد و مشکلات ترانزیت با کشورهای همسایه نیز رنج می‌برند. ضمناً نبود مشوق‌های تجارت و سرمایه‌گذاری، عدم پالیسی‌ها و برنامه‌های انگیزه بخش، و نبود زیربنای مناسب مانع رشد کاروبار گردیده است و این امر بر روند رشد رفاه و درآمد عمومی مردم اثرات منفی بر جای گذاشته است.

این سروی منبعی برای تقویت گفت‌وگو سازنده میان دولت و سکتور خصوصی برای رسیدن به درک مشترک از چالش‌های فراراه سکتور خصوصی خواهد بود. آروزمندیم که ادارات ذیدخل، یافته‌های سروی کاروبار اتاق را در طرح و ترتیب قوانین و مقررات مدنظر گرفته وضعیت کاروبار را بهبود بخشند.

به امید محیط مناسب‌تر تجارت و سرمایه‌گذاری در کشور،

با احترام

سید زمان هاشمی

رئیس هیئت عامل اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان

اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان از سال ۲۰۱۲ به این سو شرایط کاروبار کشور را با اجرای سروی‌های سه ماهه و سالانه بطور سیستماتیک مطالعه کرده است. این سروی‌ها در پنج زون بزرگ کشور انجام می‌یابد، داده‌ها و معلوماتی که بصورت مستقیم از شرکت‌ها جمع‌آوری می‌شوند، در اختیار سیاست‌گذاران، پالیسی‌سازان و جامعه تجاری قرار داده می‌شوند.

از سال ۲۰۰۲ بدینسو سکتور خصوصی افغانستان در بخش‌های زراعت، تحصیلات عالی، بانک‌داری، هوانوردی، مخابرات، ساختمان و صحت به گونه قابل توجه سرمایه‌گذاری کرده است. حکومت با طرح پالیسی‌های تشویقی می‌باید از رشد مستمر و همه‌جانبه سکتور خصوصی حمایت کند. خوشبختانه، از چندین سال به اینطرف دولت در مشورت با سکتور خصوصی با ایجاد اصلاحات در قوانین، طرزالعمل‌ها و پروسیجرها تسهیلاتی را در جهت حمایت از سرمایه‌گذاری، تولید و صادرات مساعد ساخته است که از آنجمله می‌توان به مرکز واحدی ثبت تشبثات موسوم به آسان خدمت که انتظاری رود هزینه و زمان ثبت را به حداقل کاهش دهد، اشاره کرد. به همین ترتیب دولت با ایجاد مرکز واحد خدمات گمرکی در میدان هوایی کابل گام دیگری را در جهت تسهیلات خدمات گمرکی برداشته است. این مراکز به امکانات و پرسونل بیشتر نیاز دارد تا باعث ایجاد تسهیلات بهتر به سکتور خصوصی گردند.

برای نخستین بار، افغانستان صاحب یک استراتژی ملی صادرات است که محصول همکاری‌های حقیقی میان سکتور خصوصی و حکومت می‌باشد. به باور ما اگر این استراتژی به شکل مکمل عملی شود، بیلانس تجاری ما تقویت یافته و تمرکز بیشتر روی تولیدات داخلی خواهد شد که این امر باعث افزایش صادرات می‌گردد.

سروی وضعیت کاروبار، شاخصه‌های دسترسی به زمین، برق، منابع مالی، بازار برای محصولات و خدمات، زیرساخت‌های مناسب، مصوونیت متشبتین، کارگر ماهر و حضور زنان را در تشبثات مهم دانسته و بعنوان چشم‌انداز سکتور خصوصی مطرح می‌کند.

مقدمه

سروی موانع کاروبار اتاق تجارت و سرمایه-گذاری افغانستان ارقام و داده‌های بدست آمده از شرکت‌ها را در اختیار تصمیم‌گیرندگان سیاسی-اقتصادی، مجامع تجاری و دیگر علاقمندان قرار می‌دهد. این سروی به هدف جمع‌آوری معلومات در زمینه مشکلاتی که در برابر کاروبار اقتصادی وجود دارد، انجام می‌شود و تغییراتی را که در این مدت به وجود می‌آید، مورد بررسی قرار می‌دهد.

در سروی موانع کاروبار شرکت‌های نمونه از ولایات بلخ، کابل، قندهار، ننگرهار و هرات انتخاب گردیده‌اند. این نمونه‌ها با در نظر داشت سکتورهای اقتصادی و اندازه شرکت‌ها انتخاب شده‌اند. تعداد شرکت‌های هر منطقه را با توجه به حجم فعالیت‌های اقتصادی به شیوه ذیل انتخاب کرده ایم: کابل ۱۶۰ شرکت، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات هر کدام ۵۰ شرکت. مصاحبه این سروی از طریق تلفون در ماه قوس سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

قابل ذکر است که سروی با رعایت اصل محرمانگی صورت گرفته و ارقام و اطلاعات بدست آمده از سروی صرفاً در تهیه این گزارش مورد استفاده قرار می‌گیرد. اطلاعات انفرادی متشبهان کاملاً محرم بوده و در گزارش نیز هیچ گونه معلومات فردی شخص یا شرکتی درج نمی‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده، در اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری توسط تیم تحقیق، ارزیابی و تحلیل شده است. دفتر تحقیق در سال ۲۰۱۲ به همکاری تخنیکي "اداره همکاری آلمان" تاسیس گردید.

نتایج سروی موانع کاروبار:

چنانچه قبلاً ذکر گردید، سروی موانع کاروبار مشکلاتی را که در راه فعالیت‌های اقتصادی شرکت‌های سروی شده ولایات کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات وجود داشته است، مشخص می‌سازد.

پرسشنامه سروی موانع کاروبار بر محور مسایل مطرح شده در آجدای ملی تشیبات استوار است. مصاحبه سروی هشتم موانع کاروبار در ماه قوس سال ۱۳۹۸ از طریق تلفون انجام یافته و دربرگیرنده ۳۶۰ شرکت است.

یافته‌های این سروی را میتوان بصورت ذیل خلاصه کرد:

۸۲،۵۶ درصد شرکت‌های سروی شده مشکلات عدم دسترسی به برق را جدی ترین مشکل زیربنایی خویش می‌دانند. در این میان سکتور خدمات با (۹۰،۲٪) بیشتر از شرکت‌های دیگر از نبود برق متضرر شده است.

شرایط امنیتی در ولایات بلخ، قندهار، ننگرهار و کابل در مقایسه با سال گذشته کمی بهبود یافته است.

بیشتر از نیمی شرکت‌های سروی شده می‌گویند که در پرداخت مالیات مشکل دارند. دلیل اصلی این مشکلات هم "سیستم مالیات پیچیده و غیرشفاف" خوانده شده است.

متشبهین سروی شده گفته‌اند که وضعیت داوطلبی‌های عمومی نسبت به سال گذشته کمی بهتر شده است. تا هنوز پروسیجر غیرشفاف و ناعادلانه و رشوه ستانی در جریان داوطلبی‌ها دو معضل لاینحل باقی مانده است. (۸۰،۹۵٪) متشبهین در روند داوطلبی‌های عمومی به شدت ناراضی هستند.

شرایط کمرگی مشخصاً در قندهار، بلخ و کابل در مقایسه با ولایات دیگر مشکل آفرین بوده است، سروی شونندگان سیستم پرداخت تعرفه را پیچیده و غیرشفاف می‌گویند.

علی‌رغم مشکلات و چالش‌های که فرا راه متشبهین زن در کاروبار قرار دارد، این سروی موانع کاروبار از حمایت قابل توجه کسب و کارها از حضور زنان در کاروبار گزارش می‌دهد.

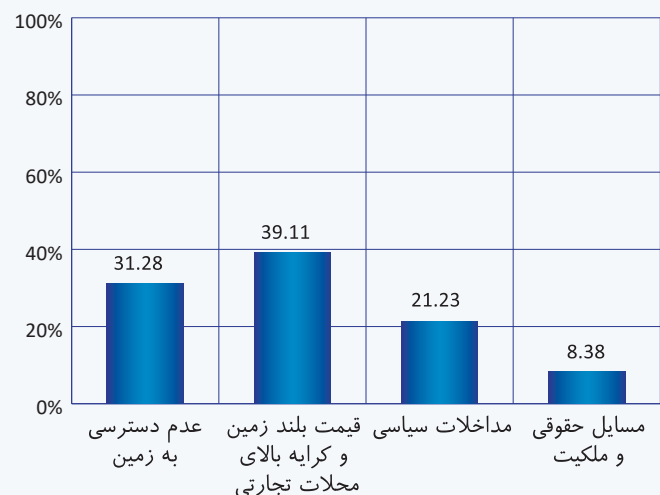
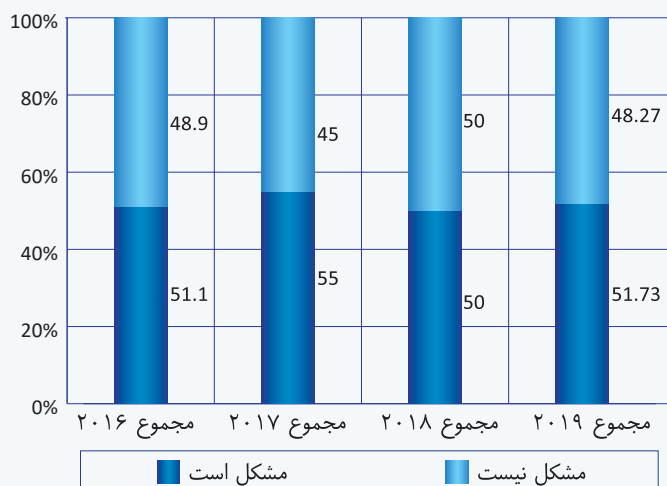

دسترسی به زمین

سروی موانع کاروبار نشان می‌دهد که (۵۱.۷۳) در صد نسبت به (۵۰٪ سال گذشته) پاسخ دهندگان در سراسر کشور دسترسی به زمین را مشکل خوانده و (۴۸.۲۷٪) در مقایسه با (۵۰٪ در سال ۲۰۱۸) گفته‌اند که در زمینه خرید یا اجاره زمین با هیچ مشکلی مواجه نیستند. به اساس یافته‌های این سروی دسترسی به زمین یک مشکل فراگیر است اما شرکت‌های کوچک (۵۹.۱۳٪) در مقایسه با شرکت‌های بزرگ (۵۱.۷۶٪) و متوسط (۴۵.۸۹٪) در گرفتن زمین برای مقاصد تجاری با مشکل بیشتر مواجه‌اند.

از نظر سکتوری، شرکت‌های تجاری (۶۳.۰۸٪) نظر به سکتورهای دیگر در دسترسی زمین به مشکل مواجه هستند. شرکت‌های تولیدی (۵۷.۵٪)، (۴۹.۳٪) شرکت‌های ساختمانی، (۴۶.۹۷٪) شرکت‌های خدماتی و (۴۱.۷۹٪) شرکت‌های زراعتی در دسترسی به زمین مشکل داشته‌اند. شرایط دسترسی به زمین شرکت‌های تجاری (۶۳.۰۸٪) در مقایسه با (۳۶.۶۲٪) سال گذشته بدتر شده است، اما شاخص دسترسی به زمین شرکت‌های زراعتی (۴۱.۷۹٪) در مقایسه با سال گذشته (۴۹.۳٪) بهبود یافته است.

۳۹.۱۱٪ شرکت‌های سروی شده گفته‌اند که کرایه بالای محلات تجاری دلیل عمده مشکلات دسترسی به زمین است. ۳۱.۲۸٪ سروی شونده‌گان عدم موجودیت زمین را بزرگترین مشکل برای کاروبار خویش می‌دانند. ۲۱.۲۳٪ این متشبهان گفته‌اند که مداخلات سیاسی بزرگترین مشکل بوده و ۸.۳۸٪ از شرکت‌های سروی شده به این باور اند که مسایل حقوقی و ملکیت مانع دسترسی به زمین می‌باشد.

گراف ۱- دسترسی به زمین

دسترسی به منابع مالی

با آنکه سیستم مالی در طول یک و نیم دهه اخیر رشد سریع داشته است، ولی هنوز نهادهای مالی نقش محدودی در فعالیت های اقتصادی دارند. هرچند رقم دقیق موجود نیست ولی یک چیز روشن است که تعداد کم شرکت های خصوصی به خدمات مالی رسمی دسترسی دارند. تعداد زیاد شرکت ها به دلیل نرخ بالای بهره بانکی و شرایط سخت ضمانتی نمی توانند قرضه بگیرند. حتی اگر نرخ سود مناسب تر هم باشد، تعدادی از متشبهان از گرفتن قرضه ابا می ورزند و باور دارند که سود خلاف اصول اسلامی است.

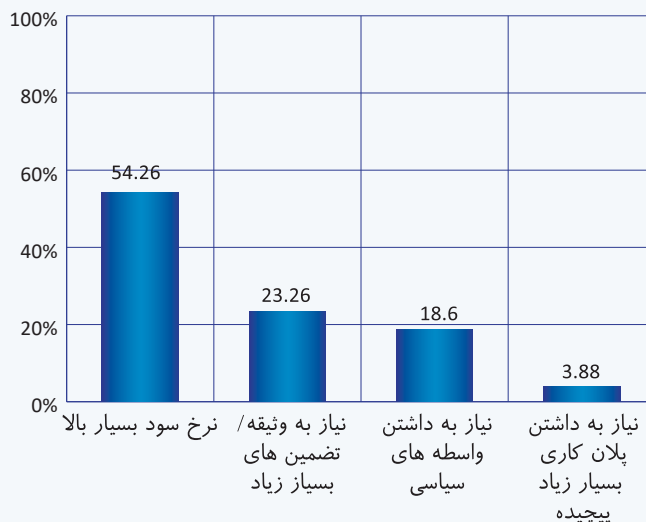
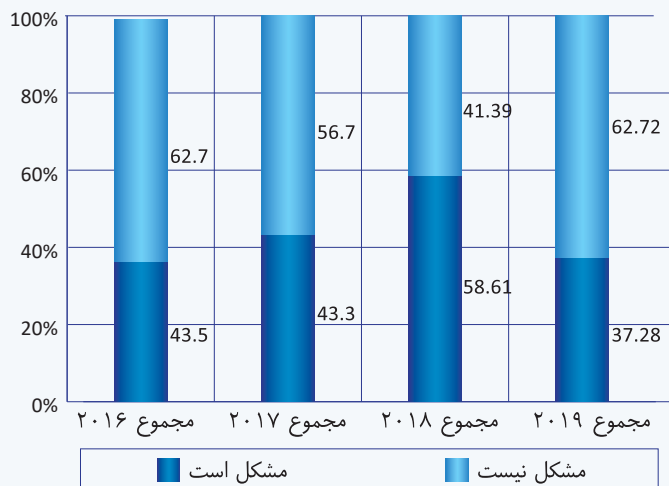
در مجموع ۳۷.۲۸٪ از پاسخ دهندگان گفته اند که دسترسی به منابع مالی برای آنان مشکل آفرین است در حالیکه ۶۲.۷۲٪ گفته اند هیچ مشکلی در زمینه دسترسی به منابع مالی ندارند. تفاوت نظر متشبهان در ولایات مختلف قابل ملاحظه است. در کابل ۳۸.۸۲٪ شرکت های سروی شده گفته اند که در زمینه دسترسی به منابع مالی مشکل دارند که در مقایسه با سال قبل ۵۹.۰۱٪ درصد، کاهش یافته است. ۴۶.۹۴٪ شرکت ها در قندهار، ۳۴ درصد شرکت ها در بلخ (طوریکه در سال گذشته ۶۶٪ سروی شوندگان این ولایت دسترسی به منابع مالی را چالش بزرگ فراراه کاروبار شان خوانده بود.) و ۳۴.۷۸٪ شرکت ها سروی شده در ننگرهار گفته اند که در زمینه دسترسی به منابع مالی مشکل دارند. ۲۸.۵۷٪

درصد شرکت های سروی شده درهرات گفته اند که شرایط دسترسی به منابع مالی دشوار است.

شرکت های کوچک و متوسط (۴۰٪) نسبت به شرکت های بزرگ (۲۸٪) مشکلات بیشتری را گزارش داده اند.

در حدود ۴۰٪ از شرکت های تولیدی و ساختمانی دسترسی به منابع مالی را مشکلی برای کاروبار شان می دانند.

مانند سال های گذشته، اکثریت شرکت ها (۵۴.۲۶٪) مشکل عمده را بالا بودن نرخ بهره خوانده اند، اما (۲۳.۲۶٪) پاسخ دهندگان می گویند که نیاز به وثیقه و تضمین های بسیار زیاد از جمله دلایل اصلی مشکل دسترسی آنان به منابع مالی بوده است. برای تعدادی از شرکت های سروی شده داشتن واسطه های بسیار قوی سیاسی و نیاز به پلان تجاری یا پلان کاری بسیار پیچیده در گرفتن قرضه مشکل آفرین می باشد.

گراف ۲- دسترسی به منابع مالی

سیستم مالیاتی

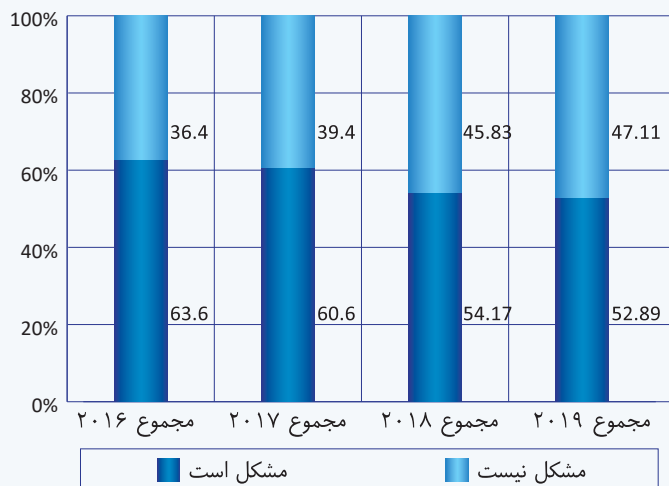
نیز سیستم پرداخت مالیات را فرا راه کاروبارشان یک چالش می خوانند.

تفاوت قابل ملاحظه ای میان شرکت های کوچک و متوسط (۵۰٪) و بزرگ (۶۴٪) در قسمت پرداخت مالیات دیده می شود .

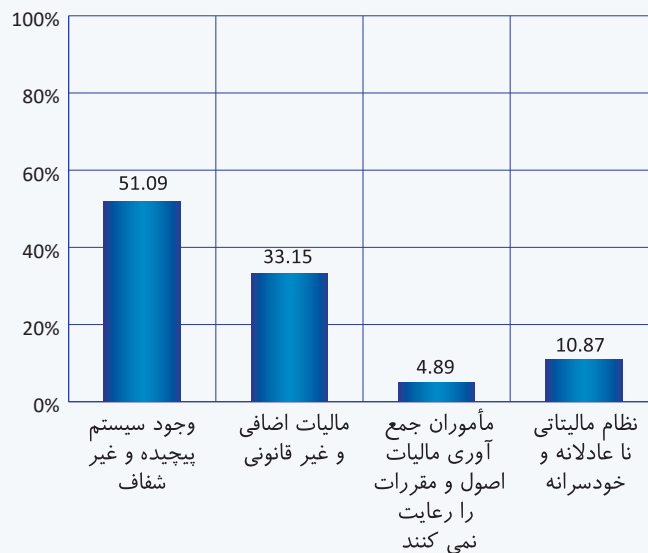
متشبین افغانستان با سیستم پیچیده مالیاتی متشکل از مجموعه ای از مالیات های گوناگون مواجه می باشند. این سیستم از نظر سکتور خصوصی پیچیده، گیج کننده و غیر قابل پیش بینی می باشد و راه را به روی فعالیت های غیرقانونی باز می نماید. علاوه بر آن متشبین از سیستم جدید مالیات ناراضی هستند که آنها را مجبور می کند تا اظهارنامه ها و بیلانس های مالیاتی خود را هر ماه و در عین حال بصورت ربع وار و سالانه ارایه نمایند.

دیدگاه متشبتین در پرداخت مالیات نسبت به سال گذشته کمی بهتر شده است. ۵۲.۸۹٪ سروی شدگان سیستم مالیات را مشکل آفرین خوانده اند (سال گذشته این رقم ۵۴.۱۷٪ بود).

شرکت های تجارتي (۶۶.۱۵٪) و تولیدی (۵۷.۵٪) نسبت به سکتور های دیگر مشکلاتی بیشتری در پرداخت مالیات دارند، اما آمار شکایت در سیستم پرداخت مالیات در سکتور های دیگر نیز بلند است. شرکت های سروی شده در سکتور خدمات (۵۱.۵۲٪)، زراعت (۴۹.۲۵٪) و ساختمان (۳۹.۷۱٪)

گراف ۳- سیستم مالیاتی

شرایط گمرک

وضعیت فعلی پروسیجرهای گمرکی میان شرکت‌های تجاری (۵۱.۷۹٪) خیلی پایین است. شرکت‌های تولیدی (۴۷.۵٪)، شرکت‌های خدماتی (۴۵٪)، زراعتی (۴۰.۶۳٪) و ساختمانی (۳۴.۴۸٪) شرایط گمرکات را چالش آفرین می‌خوانند.

در همین حال شرکت‌های بزرگ (۵۳.۱۹٪) نسبت به شرکت‌های کوچک (۴۸.۲۸٪) و متوسط (۳۷.۵٪) مشکلات بیشتری دارند.

اکثریت پاسخ دهندگان دلیل اصلی مشکلات گمرکی را "تعرفه‌های پیچیده و غیر شفاف" و "سیستم غیر عادلانه و اجباری" خوانده‌اند. حدود (۱۳.۷۵٪) گفته‌اند که "ماموران گمرک قانون‌گریزاند"; (۱۳.۷۵٪) شرکت‌های سروی شده گفته‌اند: "فیس اضافی و غیرقانونی" مشکل اصلی گمرکی است. حدود (۶.۲۵٪) شرکت‌های سروی شده "ظرفیت بسیار پایین اداره گمرک و پوسته‌های سرحدی برای مدیریت واردات و صادرات" را مشکل عمده خوانده‌اند.

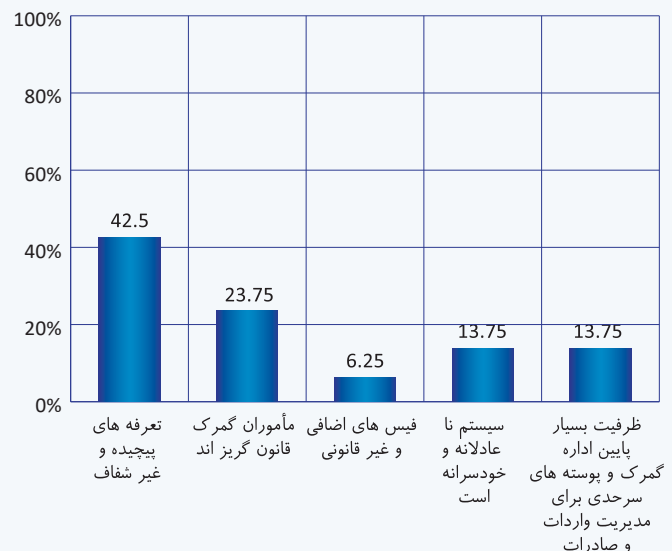
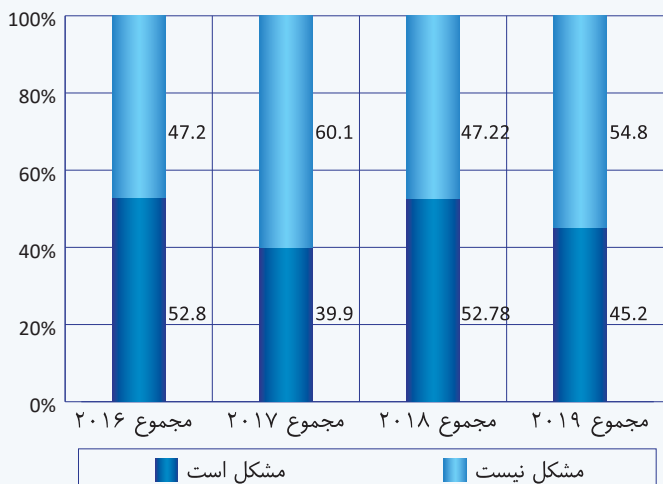
جامعه تجاری از کمبود امکانات و تجهیزات مدرن چون لابراتوارهای تخنیکی و ذخیره‌گاه‌های مناسب در مناطق مرزی شکایت دارند. علاوه بر آن، طرزالعمل‌های موجود گمرکی پیچیده و غیرمعیاری بوده و باعث می‌شود تاجران چندین بار در پوسته‌های مرزی و داخل کشور محصول گمرکی پرداخت کنند.

سروی موانع کاروبار شرایط حقوقی و مقررات صادرات و واردات را مورد بررسی قرار داده است. بر اساس این سروی شرایط گمرک نسبت به سال گذشته بهتر شده است.

در سروی گذشته (۵۲.۷۸٪) شرکت‌هایی که با گمرک سروکار داشتند از شرایط گمرک راضی نبودند در حالی که در این سروی ۴۵.۲٪ آنان از شرایط گمرک شکایت دارند.

در قندهار ۵۷.۸۹٪ شرکت‌هایی که با گمرک ارتباط مستقیم دارند و ۵۰٪ این دسته از شرکت‌ها در بلخ، شرایط گمرک را برای کاروبارشان چالش آفرین خوانده‌اند. این رقم برای کابل ۴۴.۵۸٪، برای ننگرهار ۴۲.۳۱٪ و برای هرات ۳۶٪ می‌باشد.

فعالان سکتورهای مختلف اظهار داشته‌اند که طرزالعمل‌ها و سیستم‌های گمرکی باید بهبود یابند. سطح خوشبینی‌ها در مورد

گراف ۴- شرایط گمرک

داوطلبی‌ها

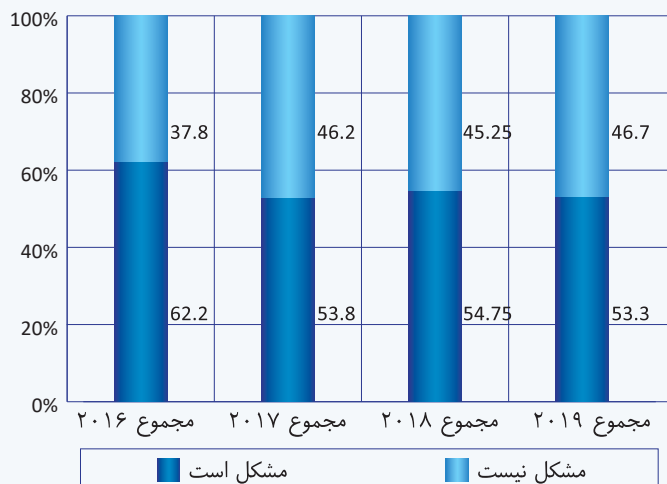
تفاوت چندانی در دیدگاه شرکت‌های بزرگ و شرکت‌های کوچک و متوسط در مورد شرایط داوطلبی‌ها دیده نمی‌شود. (۲۶.۶۷٪) از شرکت‌های سروی شده دلیل عمده مشکلات در داوطلبی‌های عمومی را "پروسیجر غیرشفاف و خودسرانه" می‌دانند؛ و تعداد زیاد این شرکت‌ها ۳۹٪ "مداخلات سیاسی" را عامل اصلی مشکلات خویش می‌دانند. حدود ۲۱.۹٪ این شرکت‌ها رشوت ستانی را مشکل اصلی نامیده‌اند. (۱۱.۴٪) از شرکت‌ها "ضمانت‌های سنگین بانکی مورد نیاز" را یکی از دلایل عمده مشکل‌شان گزارش داده‌اند.

ارایه معلومات برای فرصت‌های تدارکاتی در وقت و زمان معین از جمله ضروریات اساسی برای داوطلبی شفاف و رقابتی می‌باشد. اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان در پاسخ به این نیاز وب سایتی را (<http://www.kabul-tenders.org>) بخاطر اعلان داوطلبی‌ها راه‌اندازی کرده است. اتاق در عین حال بعضی اصلاحات واقع‌بینانه و عملی را در "اولویت‌های سکتور خصوصی برای اصلاحات" نیز پیشنهاد نموده است.

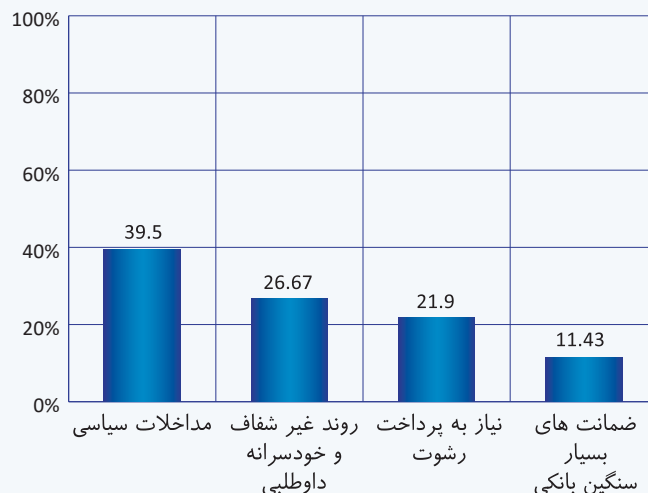
پروسه داوطلبی با کمبود شفافیت و عدم شرایط رقابتی مواجه می‌باشد. این سروی موانع کاروبار مانند سروی قبلی تایید میکند که تعداد زیاد شرکت‌ها از "روند غیرشفاف و خودسرانه داوطلبی‌ها"، "مداخلات سیاسی در داوطلبی‌ها"، "نیاز به پرداخت رشوت" و "ضمانت‌های بسیار سنگین بانکی" در داوطلبی‌ها شکایت دارند.

در کل سروی موانع کاروبار، دیدگاه متشبین در داوطلبی‌های عمومی نسبت به سال گذشته بهتر شده است. اما شرکت‌ها در قندهار (۸۰.۹۵٪) از روند داوطلبی‌های عمومی به شدت ناراضی‌اند. در هرات (۵۳.۸۵٪)، بلخ (۵۳.۳۳٪)، کابل (۵۱.۶۹٪) و ننگرهار (۳۸.۷۱٪) متشبین سروی شده خواهان اصلاحات در بخش داوطلبی شده‌اند.

متشبین بخش‌های تجارت (۵۷.۱۴٪) کمی بیشتر از سکتور ساختمان (۵۶.۶٪) مشکلات شانرا از روند داوطلبی‌ها گزارش داده‌اند. به استثنای سکتور تولید، سکتورهای خدمات و زراعت نسبت به سروی دور قبل شرایط داوطلبی را بهتر خوانده‌اند. زراعت تنها سکتوری است که بیش از نیمی از سروی شده گان از وضعیت داوطلبی‌ها عمومی راضی به نظر می‌رسند.

گراف ۵- داوطلبی

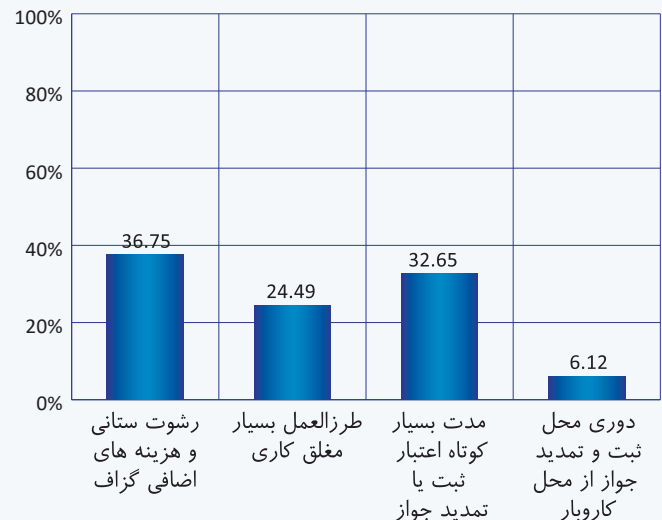
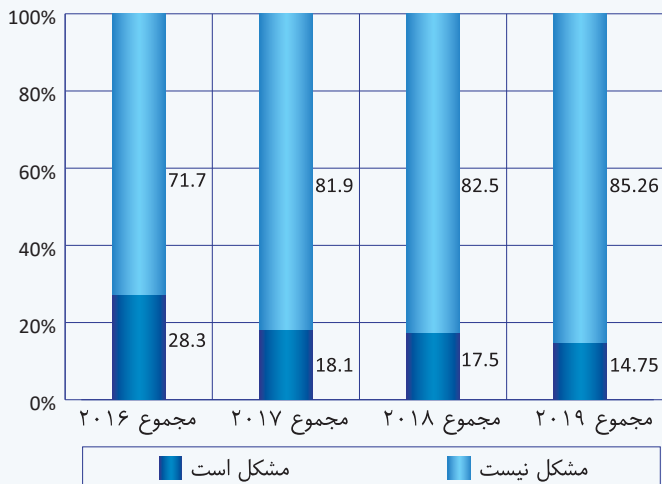
ثبت و تمدید جواز

پاسخ دهندگان دو دلیل عمده مشکلات شان را "مدت بسیار کوتاه اعتبار ثبت یا تمدید جواز" و "طرز العمل بسیار مغلق کاری ثبت جواز" خوانده‌اند. حدود (۲۴.۴۹٪) معتقداند که رشوت‌ستانی و هزینه‌های اضافی گزاف مشکلات عمده هستند. حدود ۶.۱۲٪ سروی شدگان "دوری محل ثبت و تمدید جواز از محل کاروبار" را یکی از دلایل عمده ثبت و راجستر می‌داند.

شروع کاروبار در افغانستان برای سکتور خصوصی مشکل نیست. برای ثبت یک شرکت حداقل مقدار سرمایه نیز مشخص نمی‌باشد. قبلاً برای ایجاد شرکت محدود المسوولیت (LLC) درخواست دهنده هفت روز وقت را باید برای ثبت در اداره حمایت از سرمایه‌گذاری افغانستان (آیسا) صرف می‌نمود. در سال ۲۰۱۶ مرکز آسان خدمت برای ثبت تشبث ایجاد شد و دفتر ثبت سرمایه‌گذاری‌های اداره آیسا با وزارت تجارت و صنایع مدغم گردید که در نتیجه انتظار می‌رود هزینه و زمان ثبت شرکت‌ها کاهش قابل ملاحظه پیدا کند.

متشبهین در قندهار (۲۸.۵۷٪)، متشبهان بلخ (۲۲٪)، کابل (۱۲.۵٪)، ننگرهار (۱۰.۸۷٪) و هرات (۴.۰۸٪) به ترتیب، از پروسیجر کنونی ثبت ناراضی به نظر می‌رسند. شمار قابل ملاحظه (۹۵.۹۲٪) شرکت‌ها در هرات شرایط را برای آغاز کاروبار، خوب توصیف نموده‌اند.

شرکت‌های متوسط نسبت به شرکت‌های کوچک و بزرگ مشکلات کمتری را گزارش کرده‌اند. در همین حال سکتورهای خدمات، تجارت و ساختمان نسبت به سکتورهای زراعت و تولید مشکلات بیشتری را گزارش داده‌اند.

گراف ۶- ثبت و تمدید جواز

زیرساخت‌ها

برابر کاروبارشان می‌دانند. ۷۸.۲۶٪ شرکت‌های سروی شده در ننگرهار، ۷۳.۴۷٪ در هرات، ۷۳٪ در کابل و ۶۴٪ در بلخ از نبود زیرساخت‌های مناسب شکایت دارند.

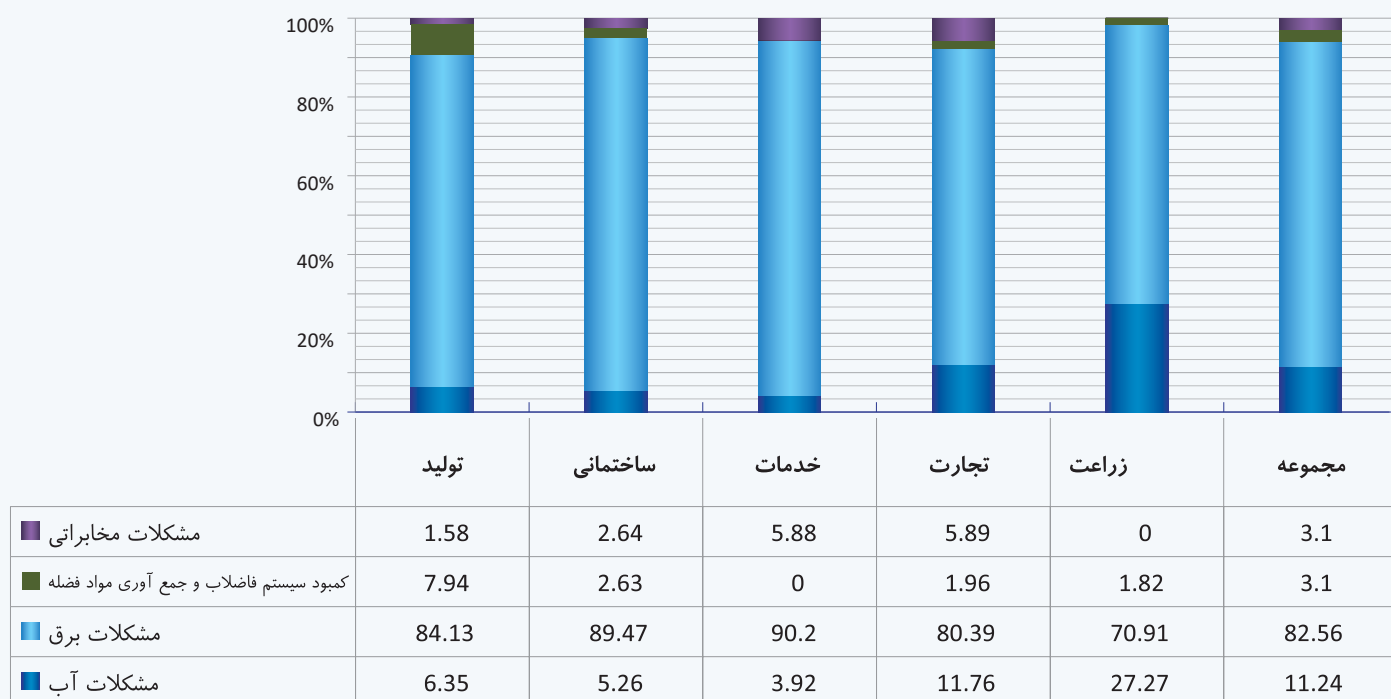
حدود ۸۲.۵۶٪ شرکت‌هایی که مشکل زیربنایی دارند می‌گویند برق بزرگترین مشکل زیربنایی برای کاروبارشان است. سکتورهای زراعت (۸۲.۰۹٪)، تجارت (۷۸.۴۶٪)، خدمات (۷۷.۲۷٪)، تولید (۷۶.۲۵٪) و ساختمان (۵۴.۴۱٪) مشکلات زیربنایی را گزارش داده‌اند.

شرکت‌های بزرگ و متوسط نسبت به شرکت‌های کوچک مشکلات زیربنایی بیشتر دارند.

کمبود زیرساخت‌ها یکی از مشکلات عمده در برابر انکشاف سکتور خصوصی در افغانستان است سعی و تلاش نسبی برای انکشاف زیرساخت‌ها صورت گرفته است اما متشبهین از کمبود برق، آب، سیستم فاضلاب و سرک و گاهی نیز از کمبود پوشش مخابراتی شکایت دارند.

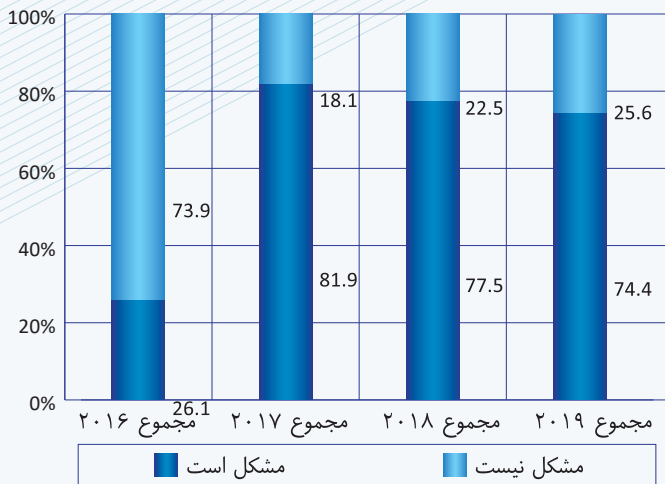
سروی موانع کاروبار حاکی از آن است که نبود زیربناها یک مشکل سراسری کشور بخصوص برای سکتور خصوصی به شمار می‌رود، مثل سال قبل تعداد زیاد شرکت‌های سروی شده (۷۳.۷٪) از نبود زیربنا در کشور شکایت دارند. در قندهار (۷۹٪) شرکت‌ها نبود زیربناها را یک محدودیت بزرگ در

شرکت‌های بزرگ و متوسط نسبت به شرکت‌های کوچک مشکلات زیربنایی بیشتر دارند.

گراف ۷- زیر ساخت‌ها

نیروی کاری ماهر

گراف ۸- نیروی کاری ماهر

افغانستان به سبب مهاجرت‌ها و نبود تسهیلات لازم آموزشی به کمبود کارکنان ماهر روبرو است. سروی موانع کاروبار روشن می‌سازد که کمبود نیروی کار ماهر مشکل عمده در تمام زون‌های سروی شده است. کابل و ننگرهار در مقایسه با قندهار، هرات و بلخ در دسترسی به کارکنان ماهر مشکلات بیشتری دارند.

شرکت‌های تجارتي (۳۰.۷۷٪)، ساختمانی (۲۲.۰۶٪) و تولیدی (۲۱.۲۵٪) نسبت به شرکت‌های خدماتی (۲۱.۲۱٪) و زراعتی (۱۹.۴٪) مشکلات بیشتری را در زمینه دسترسی به نیروی کار ماهر گزارش داده‌اند.

به اساس یافته‌های این سروی تغییرات قابل ملاحظه‌ای در زمینه دسترسی به کارکنان ماهر بین شرکت‌های متوسط و کوچک (۱۹٪) و بزرگ (۳۵٪) وجود دارد.

امنیت

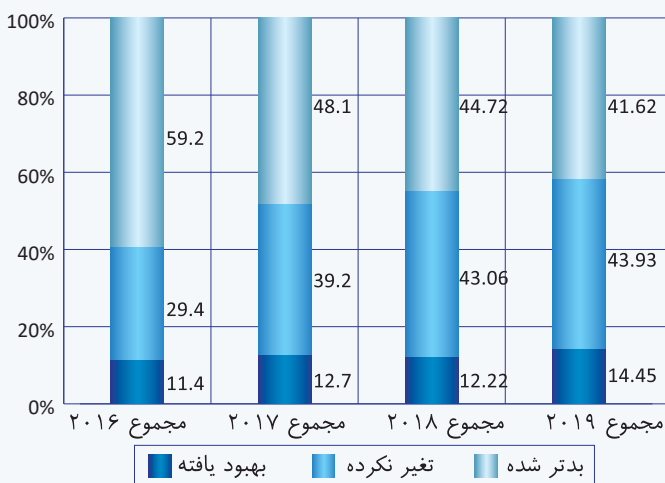
امنیت نگرانی عمده متشبهان در همه سکتورها می‌باشد. انتقال کالاها و مواد در بعضی از مناطق کشور بسیار پرخطر و مشکل است.

این سروی نشان می‌دهد که متشبهین در باره وضعیت امنیتی ولایات کابل، بلخ، قندهار و ننگرهار در مقایسه به سال گذشته اندکی خوشبین شده‌اند.

در کل حدود ۴۱.۶۲ درصد شرکت‌هایی که سروی شده‌اند از وضعیت بد امنیتی شکایت کرده‌اند. هرات تنها ولایتی است که شرایط امنیتی بد را در مقایسه با سال قبل گزارش داده است. سال قبل ۳۵.۲۹ درصد شرکت‌های سروی شده در هرات وضعیت امنیتی را بد خوانده بودند، اما در این سروی ۵۷.۱۵ درصد شرکت‌های سروی شده شرایط امنیتی را معضلی فرا راه کاروبار شان می‌دانند. شرکت‌ها در بلخ (۴۴٪)، (۴۱.۳٪) شرکت‌ها در ننگرهار، بیشتر از (۴۰٪) در کابل و (۲۸.۵۷٪) در قندهار شرایط امنیتی را بد می‌گویند.

شرکت‌های خدماتی با (۵۱.۵۲٪) بیشترین و شرکت‌های تجارتي با (۳۰٪) کمترین سطح تهدید را گزارش کرده‌اند.

شرکت‌های کوچک و متوسط با تهدید امنیتی بیشتر در مقایسه با شرکت‌های بزرگ مواجه‌اند.

گراف ۹- امنیت

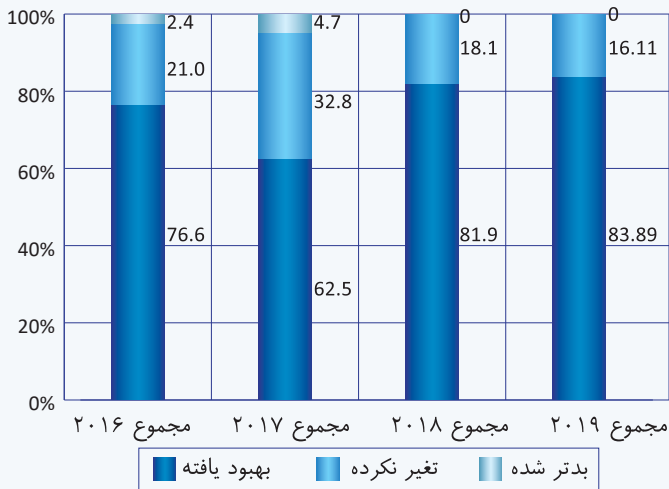
حضور زنان در تشبثات

میان شرکت‌های کلان، متوسط و کوچک از نظر حمایت از حضور زنان در فعالیتهای اقتصادی تفاوت چندانی نیست.

در افغانستان برخی فعالیتهای اقتصادی به دلایل فرهنگی و سایر مشکلات کمتر بروی زنان باز است و این امر باعث بلااستفاده ماندن نیروی بزرگ بشری و در نتیجه کندی غیرقابل جبران روند رشد اقتصادی شده است.

با آنکه مشکلات فراوانی برسر راه زنان متشبهت وجود دارد اما سروی موانع کاروبار نشان میدهد که حضور زنان در فعالیتهای اقتصادی در میان متشبهتین خصوصی از حمایت قابل ملاحظه برخوردار است. در مجموع (۸۲.۹٪) شرکت‌های سروی شده گفته‌اند که زنان بیشتری باید وارد تشبثات گردند. سال گذشته (۸۳.۸٪) متشبهتین از حضور زنان در فعالیتهای اقتصادی حمایت کرده بودند.

این سروی نشان می‌دهد که حضور زنان در کاروبار و فعالیتهای اقتصادی در تمام مناطق به شکل گسترده حمایت می‌شود. متشبهتین سروی شده در کابل (۸۸.۰۸٪)، هرات (۷۴٪) و بلخ (۷۶.۰۹٪)، ننگرهار (۷۹.۵۹٪)، قندهار (۸۵.۷۱٪) و بگرام (۸۳.۸۹٪) از حضور زنان در فعالیتهای اقتصادی حمایت کرده‌اند.

گراف ۹- حضور زنان در تشبثات

**سروی وضعیت کاروبار
اتاق تجارت و سرمایه
گذاری افغانستان**

یافته های عمده این سروی

- در مقایسه با سروی قبلی، سطح اطمینان متشبهین نسبت به وضعیت فعلی کاروبار شان بهتر شده است، اما انتظارات آنها در مورد شش ماه آینده کاهش یافته است.
- سفارشات متشبهین مثل سروی های قبل همچنان در حال کاهش است. از لحاظ رتبه بندی سکتوری قندهار (۴۴.۷۴-) بدترین و ننگرهار (۲۸.۳۲-) بهترین میزان فرمایشات را داشته است.
- شرایط فعلی کاروبار برای هر سه دسته کسب و کار منفی است، شرکت های کوچک در مقایسه با شرکت های متوسط و بزرگ از بدتر شدن کاروبار شان رنج می برند، اما شرکت های بزرگ چشم انداز خوش بینانه تر به آینده دارند.
- در مقایسه با دوره گذشته سروی، چشم انداز اشتغال شرکت ها بدتر شده است. از نظر سکتوری زراعت (۷.۳) بهترین و تجارت با (۱۲.۳-) بدترین شاخص اشتغال را گزارش داده است.
- میانگین شاخص وضعیت امنیتی در مقایسه با سروی قبلی بدتر شده است. شاخص وضعیت امنیتی ولایت قندهار در مقایسه با دوره قبل بهتر شده است. در کل شاخص امنیتی وضعیت ناپایداری دارد.
- تقاضا متشبهین به بازار، اصلاحات اداری و زیربنا کمی بهتر شده است، اما امنیت و قرضه هنوز هم بعنوان دو مشکل جدی باقی مانده است.

الف: شرایط کاروبار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. این شاخص معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی را برای چند ماه آینده پیشبینی می کند، مشروط به آنکه درین مدت تغییر غیر قابل پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید.

شاخص شرایط کاروبار بر قضاوت مسوولان شرکت ها در مورد وضعیت کاروبار و انتظارات تجاری شان برای شش ماه آینده استوار است که با معیار پذیرفته شده بین المللی محاسبه می گردد (برای معلومات بیشتر به ضمیمه در پایان گزارش مراجعه کنید).

دامنه قیمت این شاخص ها بین مثبت ۱۰۰ و منفی ۱۰۰ می باشد، طوری که صفر به مفهوم عادی بوده و از صفر تا مثبت ۱۰۰ شرایط مثبت کاروبار و از صفر تا منفی ۱۰۰، شرایط منفی کاروبار تلقی می گردد.

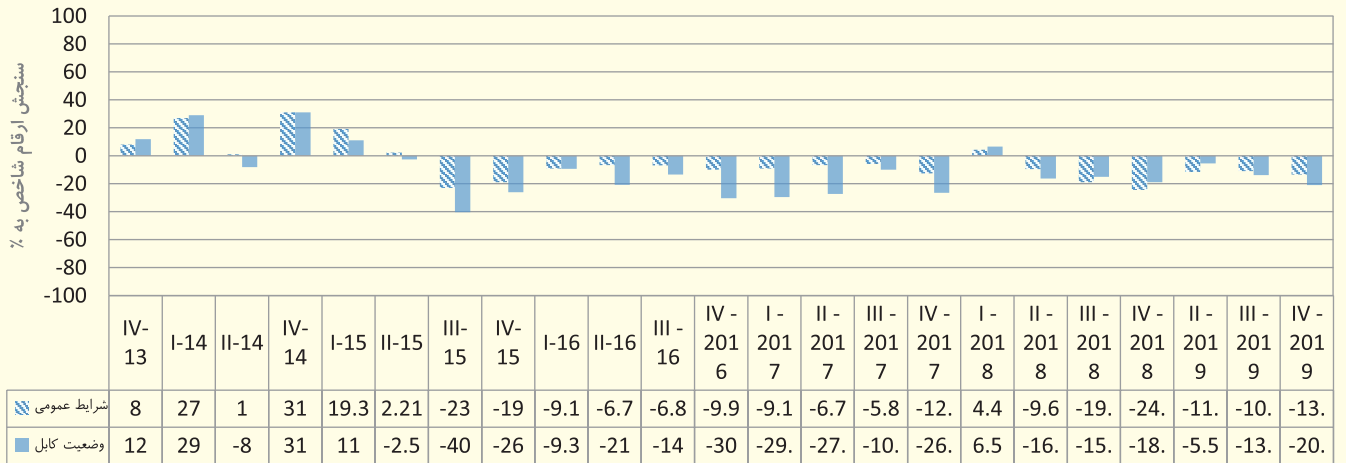
الف.۱ شرایط عمومی کاروبار و شرایط کاروبار به تفکیک هر ولایت

شاخص شرایط عمومی کاروبار در ربع چهارم سال ۲۰۱۹ برای کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات در مجموع (۱۳،۵-) می باشد، در حالی که در سروی قبلی این رقم (۱۰،۹-) بود. طوری که در گراف مشاهده می شود، شرایط عمومی کاروبار نسبت به دور مشابه سال قبل بدتر شده است. سطح اطمینان متشبهین درباره ی وضعیت فعلی در مقایسه با سروی قبلی بهتر شده است (۲۸،۷۱- → ۳۱،۴۸-) اما انتظارات آنها در مورد شش ماه آینده کاهش چشمگیر داشته است (۱،۷۳ → ۸،۵۹).

در این سروی همه ی ولایات سروی شده شاخص منفی کاروبار را گزارش داده اند. به استثنای کابل، تمام مناطق سروی شده در مقایسه با سروی دور مشابه سال قبل به کاروبار خویش خوشبین اند.

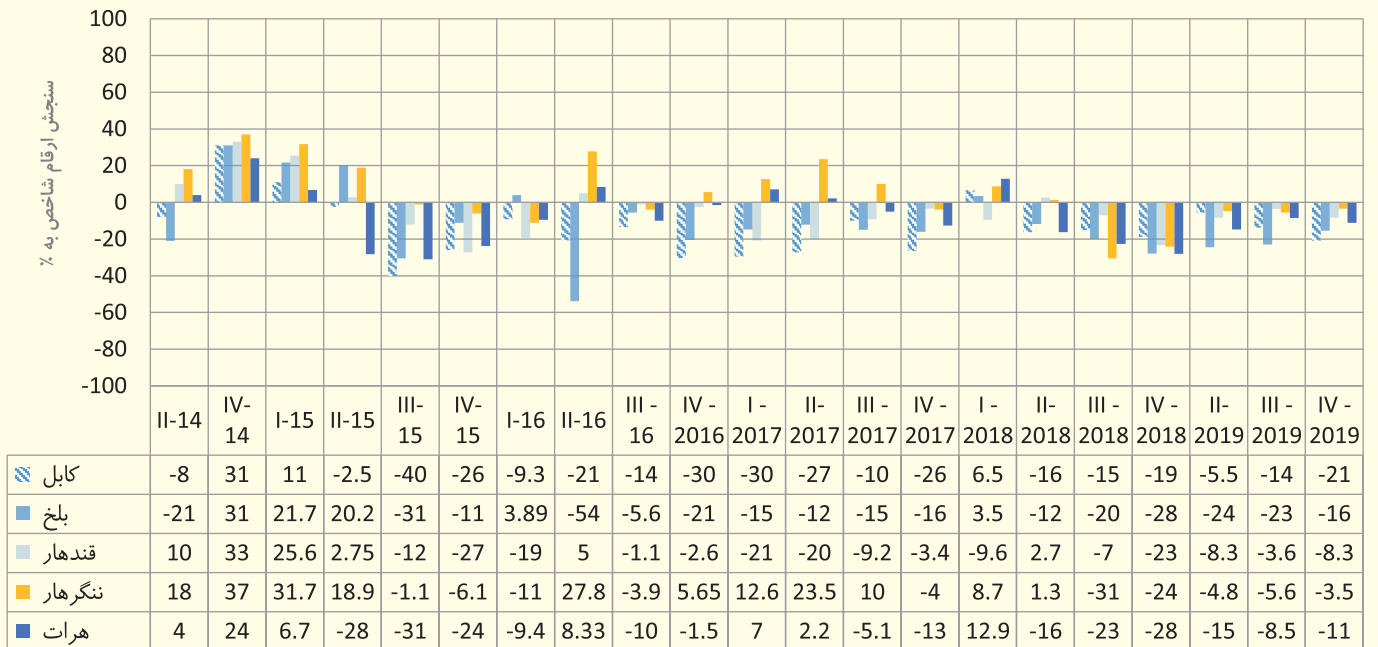
در سروی وضعیت کاروبار نظر مسوولان شرکت ها در مورد وضعیت کنونی کاروبار و انتظارات شان برای شش ماه آینده پرسیده می شود. این سروی توسط مصاحبه تلفونی در پنج ولایت (کابل، بلخ، قندهار، هرات و ننگرهار) با اشتراک ۷۰۵ شرکت در ماه قوس سال ۱۳۹۸ انجام یافته است.

ACCI BCI

گراف ۱: شرایط عمومی کاروبار ۱۳۹۱ - ۱۳۹۸

ACCI BCI

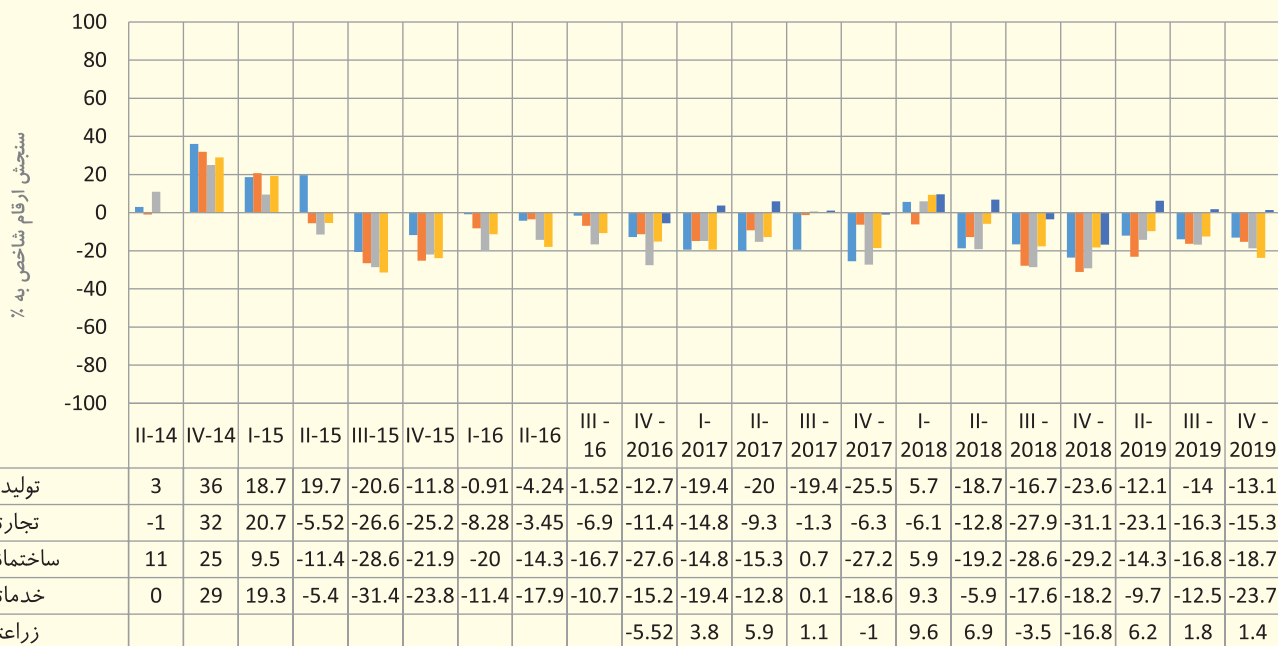

گراف ۲: وضعیت کاروبار به اساس ولایات ۱۳۹۳ - ۱۳۹۸

الف.۲- شرایط کاروبار به تفکیک سکتور

علیرغم روند منفی کاروبار، سکتور زراعت وضعیت خود را مثبت گزارش داده است، اما در مقایسه با دوره گذشته سروری شاخص کاروبار کاهش داشته است. خدمات (-۲۳,۷)، ساختمان (-۱۸,۷)، تجارت (-۱۵,۳)، تولید (-۱۳,۱) و زراعت با (۱,۴) به ترتیب شاخص منفی کاروبار را گزارش داده‌اند.

ACCI BCI

گراف ۳: وضعیت کاروبار به اساس سکتور ۱۳۹۳ - ۱۳۹۶

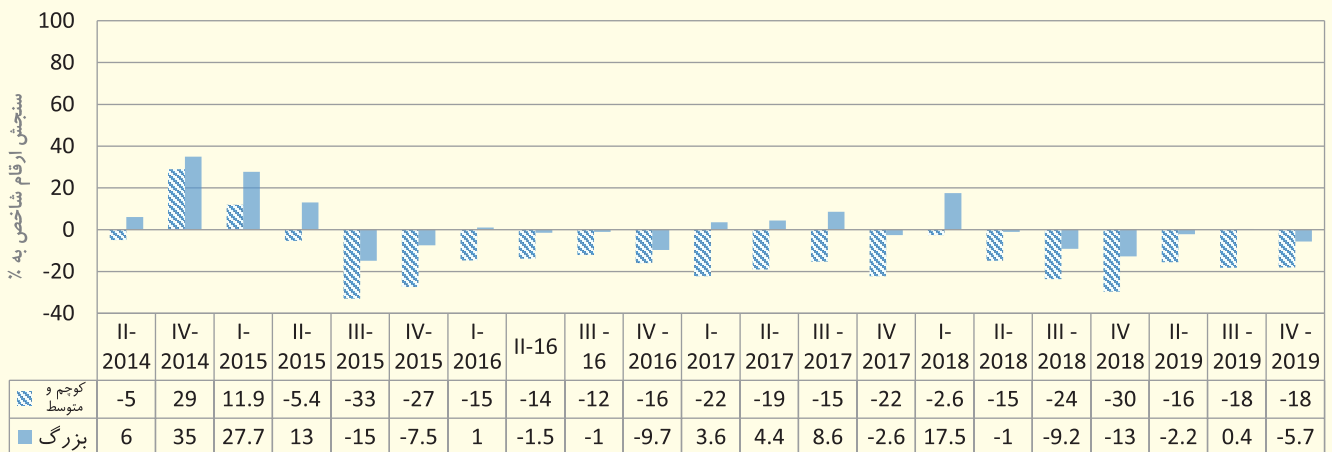
الف ۳- شرایط کاروبار به تفکیک اندازه شرکت‌ها

در این سروی نیز مانند سروی های قبلی دیدگاه متشبتان بزرگ، کوچک و متوسط نسبت به وضعیت کاروبارشان متفاوت می باشد. هر سه دسته کسب و کار شرایط فعلی کاروبار خود را منفی می گویند.

شاخص وضعیت کاروبار شرکت‌های کوچک و متوسط منفی است (۱،-۱۸) و در مقایسه با دوره‌ی قبلی سروی (۵،-۱۵) بدتر شده است. شاخص وضعیت کاروبار شرکت‌های بزرگ (۷،-۵) در مقایسه با دوره‌ی مشابه سال قبل بهتر می‌باشد.

وضعیت فعلی هر سه کتگوری شرکت‌های بزرگ، متوسط و کوچک بسیار نامناسب گزارش داده شده است. با این حال شرکت‌های بزرگ (۱،-۱۹) و متوسط (۷۷،-۲۰) نسبت به شرکت های کوچک (۱۵،-۴۸) کمتر متضرر شده‌اند.

ACCI BCI

گراف ۴: وضعیت کاروبار به اساس اندازه شرکت ۱۳۹۳ - ۱۳۹۶

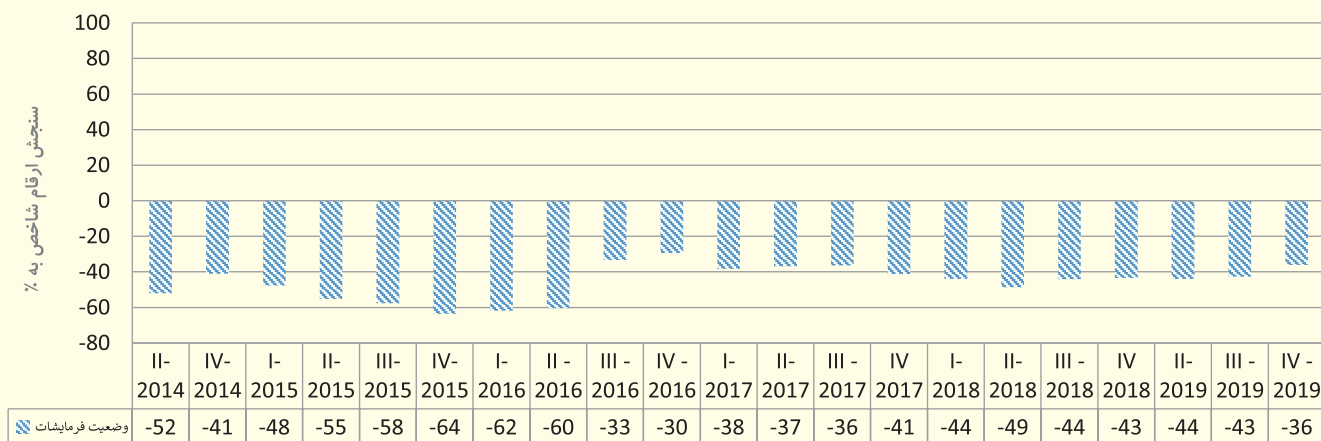
ب. فرمایشات

فرمایشات شاخص دیگری برای ارزیابی وضعیت کاروبار است. باید یادآور شویم که ارقام این بخش نیز حاصل تفریق پاسخهای مثبت و منفی است.

متشخصترین گزارش داده‌اند که وضعیت فرمایشات شان ناپایدار است (۳۶,۱۳-). اما در مقایسه با دوره گذشته سروی (۴۲,۷۱-) شاخص فرمایشات وضعیت بهتری دارد. هیچ یک از ولایات شاخص مثبت فرمایشات نداشته اما ننگرهار (۲۸,۳۲-) در شرایط نسبتاً بهتر از قندهار (۴۴,۷۴-)، کابل (۳۵,۵۴-)، هرات (۳۵,۴-) و بلخ (۳۲,۲۷-) قرار دارد.

شاخص فرمایشات ننگرهار (۲۸,۳۲-) در مقایسه با سروی گذشته بهتر شده است. اما شاخص فرمایشات قندهار در مقایسه با دوره گذشته ی سروی کاهش قابل ملاحظه‌ای داشته است (۴۴,۷۴- → -۳۰).

ACCI BCI

گراف ۵: وضعیت عمومی فرمایشات ۱۳۹۳ - ۱۳۹۶

ج. انتظارات استخدام

گراف شماره ۶ حاصل جمع بیلانس وضعیت کنونی استخدام شرکت‌ها و انتظارات آنان را برای استخدام در سه ماه آینده نشان می‌دهد.

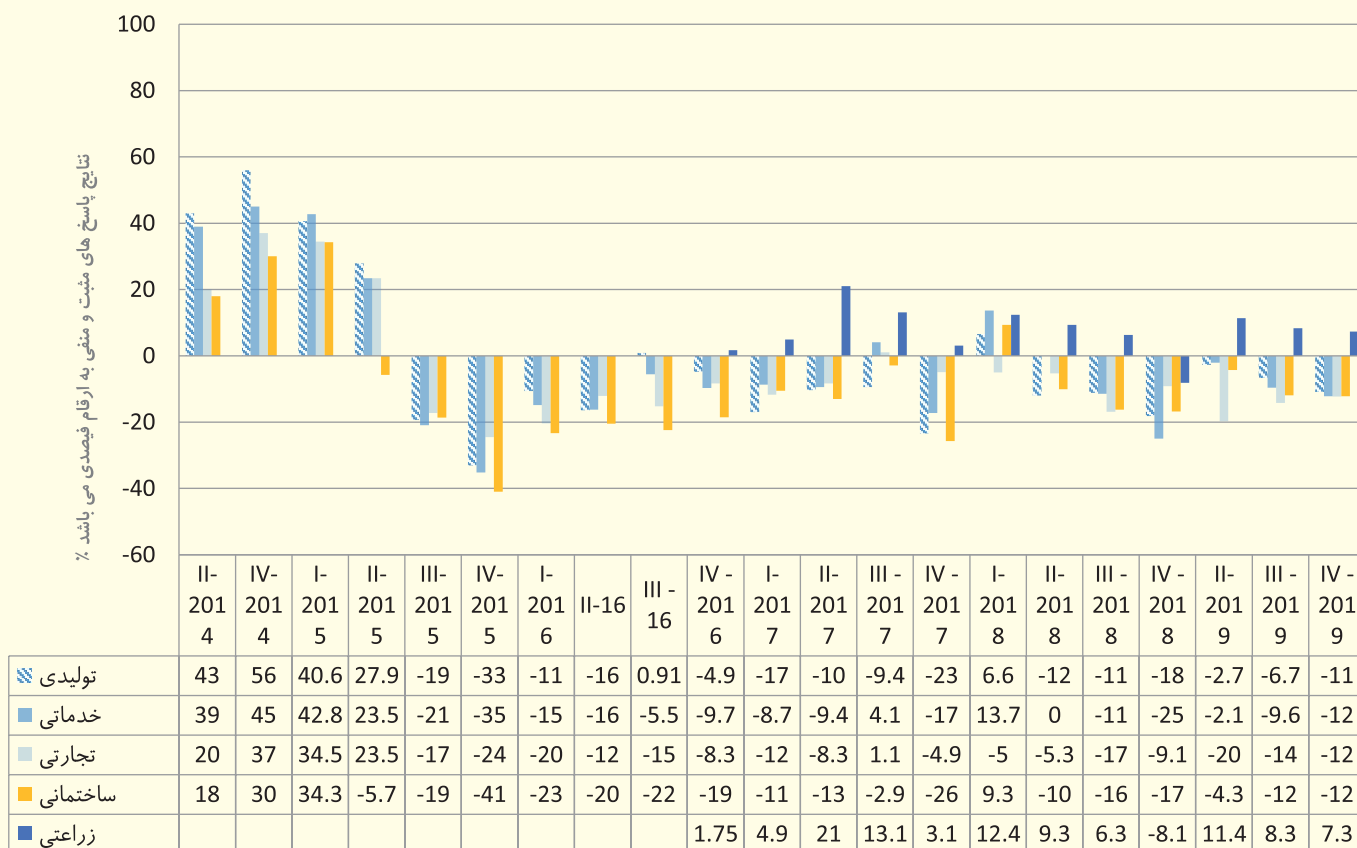
بر اساس این سروی، شرکت‌ها در مورد چشم‌انداز اشتغال خود بدبین‌اند (۱۷,۴۹-). سکتورهای زراعت (۷,۳) بالاترین و تجارت (۱۲,۳-) پایین‌ترین میزان انتظارات استخدام را دارند.

مثل همیشه، وضعیت کنونی استخدام با توقعات پاسخ دهندگان سروی قبلی بسیار متفاوت است.

تعداد پاسخ دهندگانی که گفته‌اند کارمندان‌شان کاهش یافته ۱۷,۴۹ درصد بیشتر از آنانی است که گفته‌اند در سه ماه گذشته تعداد کارمندان‌شان افزایش یافته بود.

به جز از سکتور زراعت (۷,۴) که شاخص مثبت اشتغال دارد، شرکت‌های تجارتي (۱۲,۳-)، ساختمانی (۱۲,۲-)، خدماتی (۱۲,۲-) و تولیدی (۱۰,۹-) به ترتیب تعداد بیشتر کارمندان‌شان را از دست داده‌اند.

ACCI BCI

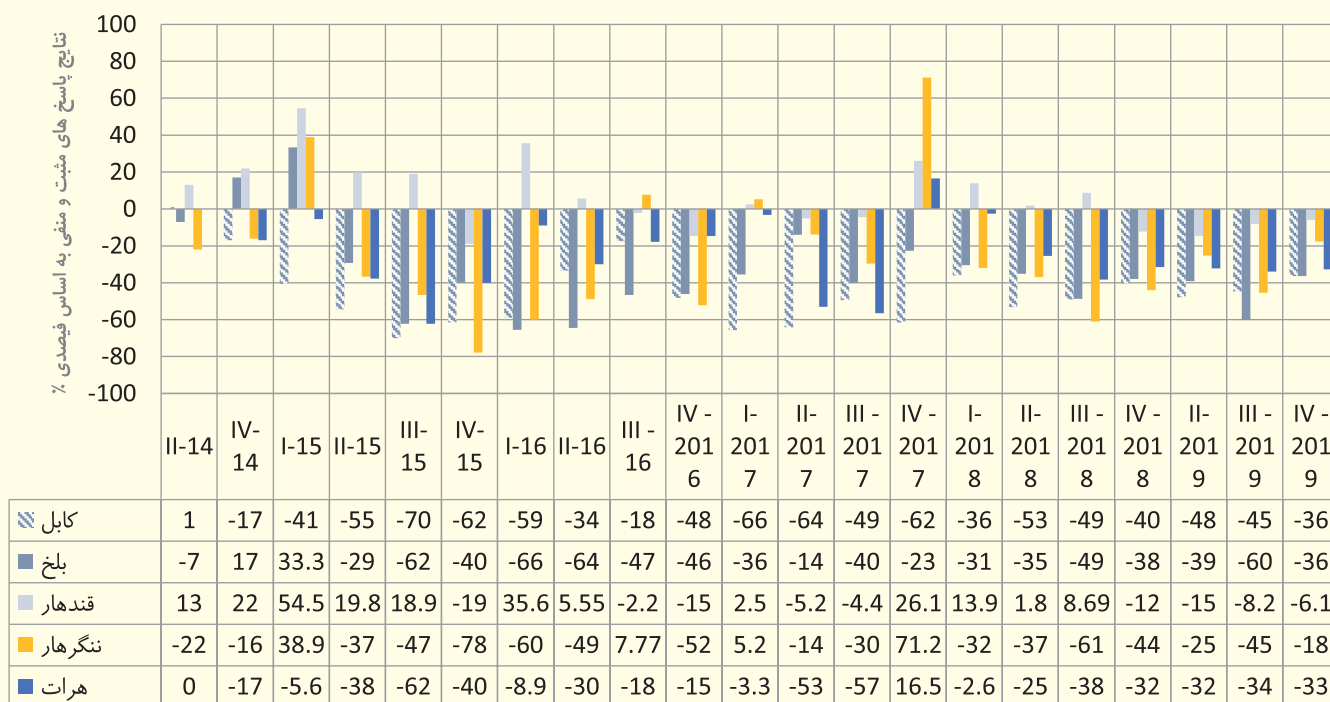
گراف ۶: مجموع انتظارات استخدام ۱۳۹۳ - ۱۳۹۶

د. وضعیت امنیتی

شاخص میانگین وضعیت امنیتی (۲۷,۷-) نسبت به سروی قبلی (۳۹,۸۸-) بهتر شده است و در عین حال تفاوت های منطقه ای نیز زیاد می باشد.

شاخص امنیتی ولایت قندهار (۶,۰۹-) در مقایسه با دوره گذشته سروی بهتر شده است. متشبهان سروی شده در کابل (۳۶,۳۷-) وضعیت امنیتی بد را گزارش داده اند. متشبهان سروی شده بلخ (۳۶,۳۶-)، هرات (۳۲,۷۵-) و ننگرهار (۱۷,۷-) نیز از وضعیت امنیتی محیط کاروبارشان راضی نیستند. در کل اوضاع امنیتی ناپایدار به نظر می رسد.

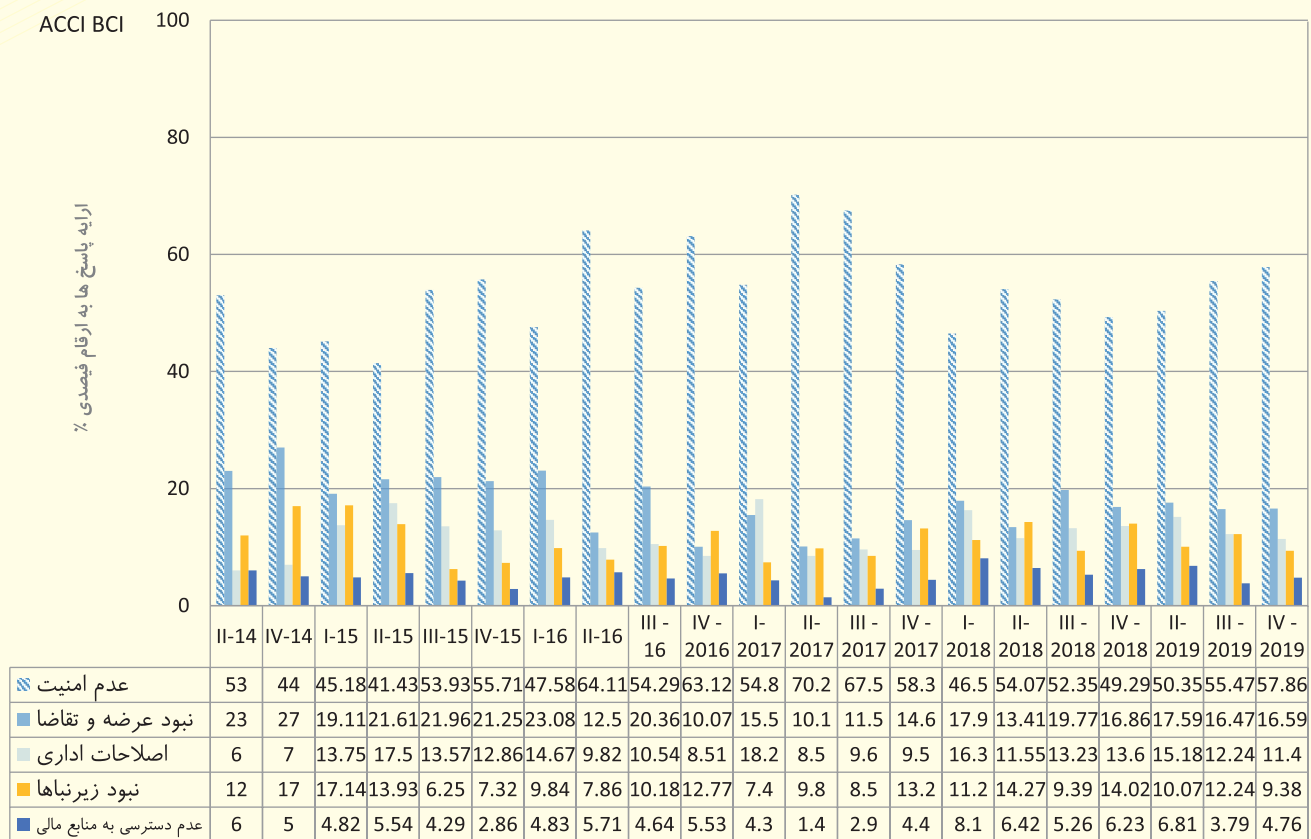
ACCI BCI

گراف ۷: وضعیت امنیتی به اساس ولایات ۱۳۹۳ - ۱۳۹۶

۵. موانع موجود بر سر راه کاروبار

مثل همیشه ارزیابی موانع عمده کاروبار نشان می‌دهد که امنیت لازم مهم‌ترین عامل برای توسعه و انکشاف کاروبار متشبهین است. پس از آن به ترتیب بازار و تقاضا برای محصولات و خدمات، اصلاحات اداری، زیر ساخت‌های بهتر و دسترسی به منابع مالی عوامل اساسی برای رشد فعالیت‌های اقتصادی به شمار می‌روند. جدول زیر نشان می‌دهد که تقاضا برای دسترسی به منابع مالی، اصلاحات اداری و بازار افزایش یافته است.

گراف ۸: موانع کلی موجود بر سر راه کاروبار ۱۳۹۳ - ۱۳۹۶

ضمیمه:

تعریف شرایط کاروبار

شرایط کاروبار بر اساس سروی دوره ای شرکت‌های تولیدی، ساختمانی، خدماتی، تجارتي و زراعتی تشخیص می‌گردد. از مسوولان شرکت‌ها درباره وضعیت کنونی و انتظارات شان در مورد شش ماه آینده پرسیده می‌شود. آنان وضعیت کاروبار شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر از عادی، بدتر از عادی) و انتظارات شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر خواهد شد، تغییر نخواهد کرد، بدتر خواهد شد) انتخاب می‌کنند.

گزینه بهتر از عادی را مثبت و گزینه بدتر از عادی را منفی فرض می‌کنیم. شاخص وضعیت کنونی از تفریق فیصدی پاسخ‌های مثبت و منفی بدست می‌آید. در عین حال شاخص انتظارات از تفاوت میان فیصدی گزینه "بهتر خواهد شد" و "بدتر خواهد شد" بدست می‌آید.

شرایط کاروبار عبارت از اوسط حسابی وضعیت کاروبار و انتظارات می‌باشد.

در ارزیابی گراف برای دور اول سروی گزینه‌های "عادی" و "تغییر نخواهد کرد" نقطه صفر در نظر گرفته می‌شود. شاخص شرایط کاروبار از صفر تا مثبت ۱۰۰ (بیشترین) و منفی ۱۰۰ (کمترین) می‌تواند تغییر یابد. بعدها، زمانی که سری‌های زمانی (time series) بوجود آمد، نقطه صفر شرایط کاروبار با توجه به نتایج سروی سال معیار معین خواهد شد و سالهای بعد بر اساس آن سال سنجیده خواهد شد.

تهیه و ترتیب:

اتاق تجارت و سرمایه گذاری افغانستان

به کمک مالی:

اداره همکاری‌های انکشافی آلمان (جی آی زید)

نویسندگان گزارش:

بصیر نورانی و داکتر مسعود پروانفر

مصاحبه کنندگان:

هیلی اسدی، رامش رسولی، مریم کامیار، سید رامش، اجمل عاصم و
زالال اکبر

دیزاینر:

محمد ناصر یآوری | ۰۷۰۶۶۰۶۷۸۳

کابل قوس ۱۳۹۸

حق چاپ و نشر برای اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان محفوظ
است.

چرا سروی و تحقیق

افزایش درک عمومی از مشکلات کاروبار
افزایش اطلاعات در مورد وضعیت کاروبار
دریافت ارقام و اسناد موثق به منظور استفاده در گفتمان میان سکتور خصوصی و دولت
ارایه پیشنهاد برای بهبود محیط کاروبار

سروی در بر گیرنده

کارمندان و مصاحبه کنندگان آموزش دیده
روش ها و پرسشنامه های استاندارد
مصاحبه از طریق تلفون
پوشش ملی
دربرگیرنده همه سکتور های اقتصادی
شامل شرکت هایی که عضویت اتاق را دارند و همچنان شرکت هایی که عضو اتاق
نمیباشند

سروی وضعیت کاروبار

به منظور بررسی، تحلیل و پیشبینی نوسانات کوتاه مدت اقتصادی صورت میگیرد
هر سه ماه یک بار به وسیله یک پرسشنامه کوتاه انجام میشود
این نوع سروی بیشتر بر شرکت های متوسط و کلان تمرکز دارد (به دلیل اینکه آنها
تأثیری بیشتری بر نوسانات اقتصادی دارند)

سروی موانع کاروبار

به منظور شناسایی مشکلات بند مدتی که مانع پیشرفت کاروبار میشوند، صورت
میگیرد
سال یکبار و توسط یک پرسشنامه جامع انجام میشود
سروی مشکلات کاروبار بیشتر بر شرکت های خورد تمرکز دارد. چرا که این گروه از
شرکت ها معمولاً با مشکلات بسیار روبه رو میشوند. از سویی هم با آنکه تعداد
کارکنان آنها کم میباشد، اما در اقتصاد نقش مهم دارند

Afghanistan Chamber of Commerce & Investment
اتاق تجارت و سرمایه گذاری افغانستان
د افغانستان د سوداګرۍ او پانګونې اتاق

چمن حضوری
جوار کابل ننداری
کابل، افغانستان
+۹۳ (۰) ۷۵ ۲۰۲ ۵۸ ۵۴
+۹۳ (۰) ۷۹ ۴۴۴ ۹۰ ۵۵
research1@acci.org.af

www.acci.org.af

<http://www.acci.org.af/surveys-and-studies.html>

پست بکس: ۲۳۳

با همکاری مالی

همکاری
آلمان
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

